

مجموعه سوالات طبقه بندی شده

امتحانات نهایی و شبه نهایی

فارسی دهم

رشته های

ریاضی . تجربی . انسانی . معارف

درس به درس

درس ۱ تا ۱۸

همراه با پاسخنامه

گردآورنده: ولی مسعودی

۰۹۱۱ ۱۷۸ ۱۷۰۷

Valimasoudi44

www.valimasoudi.ir

بارم‌بندی فارسی (۱)، پایه دهم (سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳)

نمره	موضوع‌ها	قلمروها
۱	معنی واژه	زبانی نمره ۷
۲	املاي واژه	
۴	دستور	
۳	آرایه‌های ادبی	ادبی نمره ۵
۱	تاریخ ادبیات	
۱	حفظ شعر	
۴	درک مطلب	فکری نمره ۸
۲	معنی و مفهوم نثر	
۲	معنی و مفهوم نظم	

* یادآوری:

پررسش‌های **آزمون نوبت دوم** و **شهریور از کل کتاب** به نسبت **۱۰ نمره (نوبت اول)** و **۱۰ نمره (نوبت دوم)**، طبق بarm‌بندی جدول فوق می‌باشد.

ستایش و نیایش ← ۰/۵ نمره / فصل اول ← ۲/۵ نمره / فصل دوم ← ۲/۲۵ نمره / فصل سوم ← ۲/۵ نمره
فصل چهارم ← ۲/۵ نمره / فصل پنجم ← ۲/۵ نمره / فصل ششم ← ۲/۵ / فصل هفتم ← ۲/۵ / فصل هشتم ← ۲/۲۵

✓ **تغییرات مهم در امتحان خردادماه** ← تصویب شده در دفتر پژوهش و تألیف کتب درسی

← **شعر حفظی** فقط از نیمسال دوم سؤال طرح خواهد شد. (فقط شعرخوانی «دلیران و مردان ایران زمین»)

توجه: از **کُل اشعار حفظی** کتاب، سؤال برای املا، معنی لغت، مفهوم (نه معنی)، تاریخ ادبیات، سؤال طرح می‌شود.

← از بخش‌های **شعرخوانی**، **روان‌خوانی و گنج حکمت**، سؤال **دستور و آرایه طرح نخواهد شد** اما سؤال برای املا، معنی لغات، مفهوم (و نه معنی)، تاریخ ادبیات طرح می‌گردد.

← از **ستایش و نیایش** نیز سؤال برای **دستور و آرایه طرح نخواهد شد** اما برای املا، تاریخ ادبیات، معنی واژه و قلمرو فکری (درک مطلب و معنی شعر و نثر) **سؤال طرح می‌گردد**.

← در **کارگاه متن‌پژوهی هر قلمرو استقلال دارد**؛ مثلاً از نمونه‌های قلمرو فکری برای قلمرو ادبی یا زبانی، سؤالی طرح نمی‌گردد.

بخش اول ← از سؤال ۱ تا ۱۵۴ (درس ۱ تا ۹)

بخش دوم ← از سؤال ۱۵۵ تا ۳۲۹ (درس ۱۰ تا ۱۸) + سؤالات ترکیبی

نوبت اول

بخش اول <

درس ۱ تا ۹

از سؤال ۱ تا ۱۵۴

به نام کردگار

ستایش

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱- معادل معنایی واژه‌های «پرتو، آسمان‌ها، شگفتا» را در ابیات زیر بیابید.

- الف) به نام کردگار هفت افلاک که پیدا کرد آدم از کفی خاک
 ب) زهی گویا ز تو، کام و زبانم تویی هم آشکارا، هم نهانم
 ج) فروغ رویت اندازی سوی خاک عجایب نقش‌ها سازی سوی خاک

۲- واژه مشخص شده در کدام معنی به کار نرفته است؟

- «الهی، فضل خود را یار ما کن ز رحمت، یک نظر در کار ما کن»
 الف) لطف ب) توجه ج) دانش د) رحمت

املاي واژه

۳- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) ز رحمت، یک (نظر / نذر) در کار ما کن ب) تو دانی و تو دانی، آنچه (خواهی / خواهی)
 ج) حقیقت، پرده برداری ز (رخسار / رخصار) د) (ذهی / زهی) گویا ز تو، کام و زبانم

پاسخ

۱- پرتو: فروغ ← (ج) / آسمان‌ها: افلاک ← (الف) / شگفتا: زهی ← (ب)

۲- گزینه ج

۳- شکل درست: الف (نظر) ب) خواهی ج) رخسار د) زهی

قلمرو فکری

معنی شعر

۴- معنی اشعار زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

- ۱- گل از شوق تو خندان در بهار است (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
 ۲- الهی، فضل خود را یار ما کن (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
 ۳- فروغ رویت اندازی سوی خاک عجایب نقش‌ها سازی سوی خاک (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

درک مطلب

۵- در کدام بیت صفتی متناسب با مفهوم «به نام کردگار هفت افلاک / که پیدا کرد آدم از کفی خاک» به کار رفته است؟
 آن را مشخص کنید.

- الف) الهی، فضل خود را یار ما کن / ز رحمت، یک نظر در کار ما کن
 ب) تویی رزاق هر پیدا و پنهان / تویی خلاق هر دانا و نادان

۶- با توجه به بیت «گل از شوق تو خندان در بهار است / از آتش رنگ‌های بی‌شمار است» به سؤالات پاسخ دهید.
 الف) کدام واژه، «بیان علت» است؟
 ب) منظور از «خندان بودن گل» چیست؟
 ج) شاعر علت شکوفا شدن گل‌ها را چه می‌داند؟

پاسخ

- ۴- ۱- گل از اشتیاق و عشق توسست که در بهار شکفته و خرم است.
 ۲- خدایا بخشش خود را همراه ما کن.
 ۳- روشنایی چهره‌ات را بر جهان می‌اندازی و نقش و نگارهای شگفت‌آوری در دنیا ایجاد می‌کنی.
 ۵- گزینه ب ← صفت خلاق / در بیت سؤال، شاعر خداوندی را ستایش می‌کند که «کردگار» (آفریننده) افلاک است و آدم را «پیدا کرد» (= خلق کرد، آفرید)؛ بنابراین صفت «خلاق» (آفریننده) در بیت «ب» پاسخ مناسب است.
 ۶- الف) از آن ← به آن علت
 ب) منظور از «خندان بودن گل» ← شکفته شدن گل
 ج) علت شکوفا شدن گل‌ها و رنگارنگی آن‌ها شوق و اشتیاقی است که به خداوند دارند.

فصل یکم: ادبیات تعلیمی

درس یکم

گنج حکمت: پیرایه خرد

قلمرو زبانی

معنی واژه

- ۷- برابر معنایی واژگان روبه‌رو را در نمونه‌های زیر بیابید و بنویسید. الف) طریقه ب) به نظر آمدن ج) حیل‌ها
 (۱) خویشتن مرده کرد و بر روی آب می‌رفت. صیاد او را برداشت و چون صورت شد که مرده‌است، بینداخت.
 (۲) در دفع مکاید دشمن تأخیر صواب نبیند. وقت ثبات مردان و روز فکر خردمندان است.
 (۳) زین نمط، آن مست‌شده از غرور رفت و ز مبدأ چو کمی گشت دور

۸- در ابیات زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) گه به دهان، برزده کف، چون صدف گاه چو تیری که رود بر هدف
 ب) زهی گویا ز تو، کام و زبانم تویی هم آشکارا، هم نهانم

- ۹- با توجه به بیت «دید یکی بحر خروشنده‌ای / سهمگنی، نادره جوشنده‌ای»، معادل معنایی «سهمگن» را در بیت زیر بیابید.
 «نره برآورده، فلک کرده کر دیده سیه کرده، شده زهره‌در»

- ۱۰- با توجه به بیت «خواست کزان ورطه، قدم در کشد / خویشتن از حادثه برتر کشد» معنی واژه «ورطه» در کدام گزینه به درستی نیامده است؟

- الف) گرفتاری ب) مهلکه ج) مرداب د) گودال

۱۱- در عبارت و بیت زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

- الف) آن که غفلت بر احوال وی غالب و عجز در افعال وی ظاهر بود، حیران و پای‌کشان، چپ و راست می‌رفت و در فرازونشیب می‌دوید.
 ب) لیک چنان خیره و خاموش ماند کز همه شیرین‌سخنی، گوش ماند

پاسخ

- ۷- الف) ۳ ← طریقه: نمط ب) ۱ ← به نظر آمدن: صورت شدن ج) ۲ ← حیل‌ها: مکاید (مکاید: ج مکیدت، مکرها، حیل‌ها)
 ۸- دهان (الف) و کام (ب) / کام: دهان
 ۹- زهره‌در / سهمگن: سهمگین، ترس‌آور / زهره‌در: بسیار ترسناک (زهره: کیسهٔ صفرا، کیسهٔ زرداب؛ در گذشته معتقد بودند که ترس شدید سبب ترکیدن زهره می‌شود).
 ۱۰- گزینهٔ ج
 ۱۱- حیران (الف) و خیره (ب) / خیره: سرگشته، حیران، فرومانده

املاي واژه

۱۲- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- ۱- عاقل در دفع مکاید دشمن تأخیر (ثواب / صواب) نبیند.
 ۲- (خواست / خاست) کزان ورطه، قدم درکشد خویشان از حادثه برتر کشد (نهایی شهریور ۱۴۰۲)
 ۳- آنکه غفلت بر احوال وی (قالب / غالب) و عجز در افعال وی ظاهر بود، سرگردان چپ و راست می‌رفت. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
 ۴- آنکه (حزم / هضم) زیادت داشت و بارها دست‌برد زمانه جافی را دیده بود.

۱۳- در عبارت زیر، یک نادرستی املايي وجود دارد. آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

«با خود گفت: غفلت کردم و فرجام کار قافلان چنین باشد و اکنون وقت حیلست.»

۱۴- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) گل به همه رنگ و (برازنده گی / برازندگی) ب) و چون صورت شد که مُرده‌است، (بیانداخت / بینداخت)
 ج) دید یکی (بحر / بهر) خروشنده‌ای د) از (قضا / غذا) روزی دو صیاد بر آن گذشتند.

دستور

۱۵- بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی مرتب کنید.

«چون بگشایم ز سر مو، شکن ماه ببیند رخ خود را به من»

پاسخ

- ۱۲- ۱) صواب / صواب (درست) هم‌آوا با ثواب (پاداش) ۲) خواست / خواست (طلبید، خواهش، اراده) هم‌آوا با خاست (برخواست، بلند شد)
 ۳) غالب / غالب (چیره) هم‌آوا با قالب (شکل، جسم) ۴) حزم / حزم (دوراندیشی، هوشیاری) هم‌آوا با هضم (گوارش، تحلیل)
 ۱۳- شکل درست: غافلان ۱۴- الف) برازندگی / برازنده + ی = برازندگی ب) بینداخت / ب + انداخت = بینداخت
 ج) بحر / بحر (دریا) هم‌آوا با بهر (بهره، نصیب، برای) د) قضا / قضا (تقدیر، سرنوشت) هم‌آوا با غذا (خوراک) و غزا (جنگ)
 ۱۵- شکل مرتب‌شده اجزای جمله ← چون شکن [را] از سر مو بگشایم، ماه، رخ خود را به من ببیند.

مفعول متمم نهاد مفعول متمم

* نکته ← ترتیب اجزای جمله: در شیوه عادی، اصل بر این است که نهاد همه جمله‌ها در ابتدا و فعل در پایان قرار گیرد و سایر اجزای جمله، مانند متمم، مفعول و مسند در جایگاه معمول خود طبق زبان معیار واقع شوند؛ مثال:

۱- گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغلزن، چهره‌نما، تیزپا

شکل مرتب‌شده اجزای جمله ← یکی چشمه + غلغلزن، چهره‌نما، تیزپا + ز سنگی + جدا + گشت (= شد)
 نهاد قید متمم مسند فعل

۲- ابر ز من، حامل سرمایه شد. باغ ز من صاحب پیرایه شد
 نهاد / متمم / مسند فعل نهاد / متمم / مسند فعل

۳- قطره باران که درافتد به خاک زو بدمد بس گهر تابناک

شکل مرتب‌شده اجزای جمله ← قطره باران که به خاک درافتد، بس گهر تابناک از او بدمد.
 نهاد / متمم / فعل قید / نهاد / متمم / فعل

۱۶- با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغله‌زن، چهره‌نما، تیزپا
گفت: درین معرکه، یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا، منم»
الف) کاربرد معنایی فعل «گشت» اسنادی است یا غیراسنادی؟
ب) نقش واژه مشخص‌شده با کدام واژه در مصراع اول بیت دوم یکسان است؟

***** قلمرو ادبی *****

۱۷- آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) پیش دیوار آنچه گویی هوش دار تا نباشد در پس دیوار، گوش (مجاز / اغراق) (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
ب) قطره باران که درافتد به خاک زو بدمد بس گهر تابناک (جناس / استعاره) (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

۱۸- در تشبیه موجود در بیت زیر، «مشبه‌به» را مشخص کنید.
راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل، یله

۱۹- کاربرد آرایه داده‌شده را در بیت زیر نشان دهید.
لیک چنان خیره و خاموش ماند کز همه شیرین‌سخنی گوش ماند (حس آمیزی) (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

۲۰- یک اثر در زمینه «ادبیات تعلیمی» ذکر کنید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۲)

***** قلمرو فکری *****

معنی شعر

۲۱- معنی بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
گفت: در این معرکه یکتا منم تاج سر گلبن و صحرا منم

پاسخ

۱۶- الف) فعل اسنادی (گشت = شد) ب) یکتا / «جدا» نقش مسند دارد و «یکتا» نیز نقش مسند دارد. (من یکتا هستم)

۱۷- الف) مجاز (گوش: مجاز از انسان سخن‌چین) ب) استعاره (گهر: استعاره از گل و گیاه)

۱۸- زلزله (دریا به مانند زلزله)

۱۹- حس آمیزی: شیرین‌سخنی (چشایی + شنوایی)

۲۰- گلستان - بوستان - کلیله و دمنه - مثنوی - قابوسنامه

۲۱- گفت: در این میدان، یگانه‌ام و سرور بوتۀ گل و دشت هستم

درک مطلب

۲۲- منظور از «گوهر تابناک» در بیت «قطره باران که درافتد به خاک / زو بدمد بس گهر تابناک» چیست؟
معادل مفهومی آن در کدام بیت آمده است؟

- الف) چون بگشایم ز سر مو، شکن / ماه ببیند رخ خود را به من
ب) ابر ز من، حامل سرمایه شد / باغ ز من صاحب پیرایه شد

۲۳- مفهوم کدام بیت با بیت زیر تقابل معنایی دارد؟

- «که جایی که دریاست من کیستم؟ / گر او هست حقاً که من نیستم»
الف) چو خود را به چشم حقارت بدید / صدف در کنارش به جان پرورید
ب) در بُن این پرده نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری؟

۲۴- از همه ابیات زیر، مفهوم «خودستایی و غرور» دریافت می‌شود، به جز بیت

- الف) ابر ز من، حامل سرمایه شد / باغ ز من صاحب پیرایه شد
ب) گل به همه رنگ و برازندگی / می‌کند از پرتو من زندگی
ج) در بُن این پرده نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری؟
د) نعره برآورده، فلک کرده کر / دیده سیه کرده، شده زهره‌در

۲۵- با توجه به شعر «چشمه» از نیما یوشیج، کدام بیت در توصیف چشمه نیست؟

- الف) گفت: درین معرکه، یکتا منم / تاج سر گلبن و صحرا، منم
ب) چون بگشایم ز سر مو، شکن / ماه ببیند رخ خود را به من
ج) راست به مانند یکی زلزله / داده تنش بر تن ساحل، یله
د) خواست کزان ورطه، قدم درکشد / خویشتن از حادثه برتر کشد

پاسخ

۲۲- منظور از «گوهر تابناک»، گل‌ها و گیاهان است و معادل معنایی آن در بیت «ب» آمده: «پیرایه»، استعاره از گل و گیاه است.

۲۳- گزینه ب / در بیت سؤال و گزینه «الف» از زبان موجودی متواضع و فروتن گفته شده اما در بیت «ب» از زبان موجودی خودشیفته و خودخواه

۲۴- گزینه د (خروشنده، عظمت و ترسناکی دریا)

۲۵- گزینه ج (مرجع ضمیر «ش» ← دریا = بحر خروشنده)

درس دوم

از آموختن ننگ مدار

روان خوانی: دیوار

قلمرو زبانی

معنی واژه

۲۶- معادل معنایی «آزمند، تلف، بی‌نیاز» را در عبارات زیر بیابید.

الف) از داور مستغنی باشد. ب) ولیکن به ایشان مولع مباش. ج) رنج هیچ کس ضایع نکن.

۲۷- در عبارت و بیت زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) مادرش سراسیمه، سروپای برهنه از اتاق بیرون پرید و با وحشت او را در بغل گرفت.
ب) در بر من، ره چو به پایان برد از خجلی سر به گریبان برد

۲۸- در عبارت و بیت زیر، کدام واژه‌ها با هم مترادف معنایی دارند؟

الف) همان‌طور که بی‌حرکت و خوشحال به نرده تکیه داده بود، همه این‌ها را می‌دید.
ب) راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل، یله

۲۹- معادل معنایی واژه مشخص‌شده، در کدام گزینه آمده‌است؟

«راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل، یله»

الف) همان‌طور که با ترس و لرز به دیوار نگاه می‌کرد، با خود گفت: «آره، مثل دیو است، درست مثل دیو است.»
ب) درخت‌ها، بی‌حرکت، راست ایستاده و سرشان را به هوا بلند کرده بودند.

۳۰- کدام واژه‌ها در عبارت و بیت زیر معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

الف) سرشاخه‌ها و روی برگ‌ها، آفتاب زرد و بی‌مهر غروب، مثل صدها قناری نشسته بود که دسته‌دسته به آسمان پرواز می‌کردند.
ب) به نام کردگار هفت افلاک که پیدا کرد آدم از کفی خاک

۳۱- کدام معنی از واژه «محال» در عبارت «بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی» بر نمی‌آید؟

الف) بی‌اصل ب) اندیشه باطل ج) ناممکن د) حيله

پاسخ

۲۶- آزمند: مولع ← (ب) / تلف: ضایع ← (ج) / بی‌نیاز: مستغنی ← (الف)

۲۷- بغل (الف) و بر (ب) / بر: آغوش، کنار / درس دیوار + درس چشمه

۲۸- تکیه داده بود (الف) و یله دادن (ب) / یله: رها، آزاد؛ یله دادن: تکیه دادن / درس دیوار + درس چشمه

۲۹- گزینه الف / «راست»، در بیت، به معنای «عیناً، درست» که با واژه «درست» در متن الف، هم‌معنی است اما در گزینه ب، «راست» به معنای «مستقیم» / درس دیوار + درس چشمه

۳۰- آسمان (الف) و افلاک (ب) / افلاک: جمع فلک، آسمان‌ها / درس دیوار + درس ستایش

۳۱- گزینه د

۳۲- در کدام گزینه، واژه‌ای معادل «تیمار» نیامده است؟

- الف) دلش از غم و درماندگی فشرده شد. (ب) اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن.
ج) چشم‌هایش دیگر نمی‌خندید. لب‌هایش شُل و آویزان شده بود.

۳۳- در عبارت زیر کلمات متضاد را بیابید.

«پیران قبیلهٔ خویش را حرمت دار، ولیکن به ایشان مولع مباش تا همچنان که هنر ایشان همی‌بینی، عیب نیز بتوانی دید.»

املاي واژه

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۳۴- در جملهٔ زیر، واژهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

همه‌کس را به سزا، حق‌شناس باش؛ خاصه (غرابت / قرابت) خویش را.

۳۵- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) چرا پدرش این‌همه در ساختن دیوار (اسرار / اصرار) دارد؟
ج) به هر محالی از (حال / هال) و نهاد خویش بنگردی.
ب) از آن بالا (بیفتند / بیافتند) و دست و پایشان بشکند.
د) شب‌ها توی (حیاط / حیات) فرش می‌انداختند.

۳۶- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) دیگر باد نمی‌آید دیوار را (بخواباند / بخاباند)
ج) باد دیگر میان درختان آواز (نمی‌خاند / نمی‌خواند)
ب) می‌خواهید به (خاستگاری / خواستگاری) بروید؟
د) پاره‌های خشت و (خرده‌های / خورده‌های) گچ، روی هم ریخته بود.

۳۷- در گروه کلمات زیر، غلط‌های املایی را مشخص کنید و درست آن‌ها را بنویسید.

مستغنی و بی‌نیاز - تیمار و غمخاری - لب حوض - ضایع و تباه - غم و درمانده‌گی - بقض و کینه - رعشه و لرزش - قاش خریزه - جشن مفصل - حق‌حق‌گریه

پاسخ

۳۲- گزینهٔ ج / تیمار: غم، حمایت و نگاهداشت، توجه؛ تیمار داشتن: غمخواری و محافظت از کسی که بیمار باشد یا به بلا و رنجی گرفتار شده باشد؛ پرستاری و خدمت کردن

۳۳- عیب و هنر

۳۴- قرابت / قرابت (خویشی، خویشاوندی، نزدیکی) هم‌آوا با غرابت (دور بودن، عجیب بودن)

۳۵- الف) اصرار / اصرار: پافشاری کردن / اسرار: (چ سر، رازها) ب) بیفتند / ب + افتند = بیفتند

ج) حال / حال (چگونگی، اکنون): هم‌آوا با هال (تالار بزرگ، سرسرا) د) حیاط / حیاط (فضا، محوطه): هم‌آوا با حیات (زندگی)

۳۶- الف) بخواباند ب) خواستگاری ج) نمی‌خواند د) خرده‌ها / خرده (ریزه، مقدار کم، کوچک) هم‌آوا با خورده (از مصدر خوردن)

مثال: خرده‌حساب، خرده‌شیشه، پول خرد - سالخورده، خوردوخوراک

۳۷- شکل درست: غمخواری - درماندگی (درمانده + ی) - بغض - حق‌حق

دستور

۳۸- در بیت و عبارت زیر، حذف و نوع آن (لفظی / معنایی) را مشخص کنید.

(الف) همه کس را به سزا، حق شناس باش؛ خاصه قرابت خویش را.

(ب) راست به مانند یکی زلزله داده تنش بر تن ساحل، یله

۳۹- در متن زیر، فعل‌های «امر» و «نهی» را مشخص کنید.

«تا توانی از نیکی کردن میاسا و خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای و چون نمودی به خلاف نموده مباش.»

۴۰- در عبارت «بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی.»:

الف - کدام فعل «امر» است؟ (ب) زمان و نوع فعل «بنگردی» را بنویسید.

۴۱- در عبارت زیر چند «فعل» وجود دارد؟

«اندر همه کاری داد از خویشتن بده، که هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد.»

۴۲- از مصدر «فروختن» موارد خواسته شده را بنویسید.

(الف) مضارع مستمر، دوم شخص مفرد (ب) ماضی التزامی، سوم شخص جمع

قلمرو فکری

معنی نثر

۴۳- معنی عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱- بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.

۲- اگر غم و شادیت بود، به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ

۳۸- (الف) حذف به قرینه لفظی ← خاصه قرابت خویش را [حق شناس باش] / (ب) حذف فعل «بود» به قرینه معنایی: یله داده [بود]

۳۹- فعل امر ← نمای (= نشان بده) / فعل‌های نهی ← میاسا و مباش

توضیح: توانی (= می‌توانی) ← مضارع اخباری / نمودی (= نشان دادی) ← ماضی ساده

۴۰- (الف) کوش (= بکوش) (ب) بنگردی ← مضارع التزامی منفی و معادل «برنگردی» (حرف «ب» در بنگردی، ویژگی نثر گذشته است و برای تأکید آمده)

نکته: بدان (به + آن) ← فعل نیست

۴۱- سه فعل وجود دارد: بده، بدهد، باشد. / «داد» در هر دو جمله به معنی «عدل و انصاف» به کار رفته و اسم است.

۴۲- (الف) داری می‌فروشی (ب) فروخته باشند

۴۳- ۱- انسان‌های بزرگ با هر اتفاق حق و باطلی متغیر و عصبانی نمی‌شوند.

۲- اگر اندوهگین یا شادمان هستی، آن را به کسی بگو که غمخوار تو باشد

درک مطلب

۴۴- حدیث: «حاسبوا قبل ان تُحاسَبوا» با کدام عبارت قرابت معنایی دارد؟
 الف) به زبان دیگر مگو و به دل دیگر مدار (ب) و اندر همه کاری داد از خویشتن بده

۴۵- در جمله «اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن» نویسنده بر چه نکته‌ای تأکید دارد؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۴۶- بیت «شاد و بی‌غم بزی که شادی و غم / زود آیند و زود می‌گذرند» با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟
 الف) هر شادی که بازگشت آن به غم است، شادی مشمر (ب) اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۴۷- معادل مفهومی «به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار» کدام یک از موارد زیر نیست؟
 الف) خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای. (ب) چون نمودی به خلاف نموده مباش. (ج) گندم‌نمای جوفروش نباش.

درس سوم

گنج حکمت: دیوار عدل

قلمرو زبانی

معنی واژه

۴۸- در شعر زیر، کدام واژه هم‌معنی «سپیده صبح» است؟
 «شفق، آینه‌دار نجابت / و فلق، محرابی / که تو در آن / نماز صبح شهادت گزارده‌ای»

۴۹- معادل معنایی «حال و روز کسی را آرزو داشتن، بی‌آنکه خواهان زوال آن باشیم» را در شعر زیر پیدا کنید.
 «مرگت چنان زندگی را به سخره گرفت / و آن را بی‌قدر کرد / که مردنی چنان، / غبطه بزرگ زندگانی شد»

۵۰- در بیت زیر، دو واژه متضاد هستند. آن دو را مشخص کنید.
 «شفق، آینه‌دار نجابت / و فلق، محرابی / که تو در آن / نماز صبح شهادت گزارده‌ای»

- ۴۴- گزینه ب ۴۵- خویشتن‌داری ۴۶- گزینه الف
- ۴۷- گزینه الف / مفهوم عبارت صورت سؤال «توصیه به دوری از ریاکاری» است. در گزینه «ب» و «ج» این مفهوم آشکار است اما در گزینه «الف» توصیه می‌کند که باید انسان خودش را به خوبی و نیکی به دیگران نشان دهد.
- ۴۸- فلق / فلق: سپیده صبح، فجر / شفق: سرخی هنگام غروب خورشید ۴۹- غبطه
- ۵۰- شفق و فلق / شفق: سرخی افق هنگام غروب خورشید / فلق: سپیده صبح، فجر

۵۱- در سروده و عبارت زیر، دو واژه مترادف هستند. آن دو را بیابید.

الف) بر تالابی از خون خویش / در گذرگاه تاریخ ایستاده‌ای / با جامی از فرهنگ / و بشریت رهگذار را می‌آشامانی.
ب) در آگیری سه ماهی بود: دو حازم، یکی عاجز. از قضا، روزی دو صیاد بر آن گذشتند و با یکدیگر میعاد نهادند که دام بیارند.

املا

۵۲- املای درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱- عامل شهری به خلیفه نبشت که دیوار شهر، خراب شده‌است، آن را (امارت - عمارت) باید کرد.

۲- فلق، محرابی / که تو در آن / نماز صبح شهادت (گزارده‌ای / گزارده‌ای) (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۵۳- در متن زیر، یک نادرستی املایی وجود دارد. آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

«هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم / در حسیظ هم می‌توان عزیز بود / از گودال پیرس»

دستور

۵۴- کدام گروه اسمی، مطابق الگوی: «اسم + مضاف‌الیه + مضاف‌الیه» ساخته نشده‌است؟

الف) گوشه روشن وجدان ب) نماز صبح شهادت ج) لبان اراده تو د) ضامن دوام جهان

۵۵- با توجه به الگوی داده‌شده، گروه اسمی را کامل کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

هسته - وابسته - وابسته

اسم - مضاف‌الیه - مضاف‌الیه

شعر - -

۵۶- با توجه به الگوی داده‌شده، گروه اسمی را کامل کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

هسته - وابسته - وابسته

اسم - صفت - مضاف‌الیه

..... - - جامعه

۵۷- در گروه اسمی زیر، هسته را مشخص کنید. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

دشوارترین کتاب درسی دبیرستان

پاسخ

۵۱- تالاب (الف) و آگیر (ب) / تالاب: آگیر، برکه / درس ۱: گنج حکمت: پیرایه خرد

۵۲- ۱- عمارت / عمارت (آبادانی، تعمیر، ساختمان) هم‌آوا با امارت (امیر شدن، فرمانروایی) ۲- گزارده‌ای

گزاردن: به‌جا آوردن، ادا کردن، انجام دادن، تعبیر کردن ← شکر گزار، سپاس‌گزار، نماز گزار، خدمت‌گزار، خواب‌گزار

گذاردن: قرار دادن، نهادن، وضع کردن ← قانون‌گذار، بنیان‌گذار، تأثیر‌گذار، بارگذاری، سپرده‌گذاری

۵۳- حسیظ ۵۴- گزینه الف ← اسم + صفت + مضاف‌الیه ۵۵- شعر شاعر ایران / شعر کتاب ما

۵۶- اهداف مهم جامعه یا هر مثال درست دیگر ۵۷- کتاب

۵۸- با توجه به بیت «دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد» یک گروه اسمی مطابق با الگوی «صفت + هسته + مضاف‌الیه» بنویسید.

۵۹- در کدام گزینه الگوی «هسته + وابسته + وابسته» وجود دارد؟

- (الف) قطره باران که درافتد به خاک
(ب) ماه ببیند رخ خود را به من
(ج) چشمه کوچک چو بدانجا رسید
(د) تاج سر گلبن و صحرا منم

۶۰- در سروده زیر، واژه «محراب» با کدام واژه، نقش دستوری یکسان دارد؟
«شفق، آینه‌دار نجابت / و فلق، محرابی / که تو در آن / نماز صبح شهادت گزارده‌ای»

قلمرو ادبی

۶۱- در بیت زیر کدام دلیل شاعرانه باعث حسن تعلیل شده است؟
(نهایی خرداد ۱۴۰۳)
بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد / حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی

۶۲- آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
(نهایی خرداد ۱۴۰۲)
صداقت / شیرین‌ترین لبخند / بر لبان اراده توست. (مجاز / حس آمیزی)

۶۳- در سروده «شفق، آینه‌دار نجابت / و فلق، محرابی / که تو در آن / نماز صبح شهادت گزارده‌ای» کدام کلمات «مشبه‌به» هستند؟

- (الف) شفق - فلق (ب) آینه‌دار - محراب (ج) محراب - فلق (د) محراب - نماز

۶۴- در عبارت زیر، کاربرد کدام آرایه‌های ادبی مشهود است؟
(نهایی شهریور ۱۴۰۲)
درختان را دوست دارم که به احترام تو قیام کرده‌اند و آب را که مهر مادر توست.

پاسخ

۵۸- دو دست دعا

صفت / هسته / مضاف‌الیه

۵۹- گزینه د ← تاج سر گلبن: هسته + وابسته (مضاف‌الیه) + وابسته (مضاف‌الیه) / (الف) قطره باران: هسته + وابسته (مضاف‌الیه) /

(ب) رخ خود: هسته + وابسته (مضاف‌الیه) / چشمه کوچک: هسته + وابسته (صفت)

۶۰- با واژه «آینه‌دار» ← (هر دو) نقش مسند دارند. /

شفق، آینه‌دار نجابت [است] و فلق، محرابی [است] ← شفق و فلق ← (هر دو) نقش نهاد دارند

۶۱- سرافکندی یا شرمندگی به خاطر بی‌حاصلی است. ۶۲- حس آمیزی (شیرین‌ترین لبخند) .

۶۳- گزینه ب (شفق: مشبه، آینه‌دار: مشبه‌به / فلق: مشبه، محراب: مشبه‌به)

۶۴- تشخیص، حسن تعلیل، تلمیح / تشخیص: قیام کردن درختان / حسن تعلیل: شاعر علت ایستاده بودن درختان را احترام آنها به امام حسین (ع) می‌داند. / تلمیح: اشاره به مهریه حضرت زهرا که آب مهریه ایشان بوده است.

قلمرو فکری

معنی شعر

۶۵- معنی مصراع‌های زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

- ۱- خون تو امضای راستی است (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
- ۲- مرگت، چنان زندگی را به سُخره گرفت. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
- ۳- عزمت ضامن دوام جهان شد. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

درک مطلب

۶۶- خواجه نظام‌الملک در عبارت «شهر را از عدل، دیوار کن و راه‌ها از ظلم و خوف پاک کن که حاجت نیست به گل و خشت و سنگ و گچ.» چه چیزی را لازمه امنیت پایدار در مملکت دانسته‌است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۶۷- در متن زیر، «عقل» با چه ویژگی‌هایی وصف شده‌است؟
چندان تناوری و بلند / که هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می‌افتد (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۶۸- مفهوم کلی سروده زیر را بنویسید.
در فکر آن گودالم / که خون تو را مکیده‌است / هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم / در حضيض هم می‌توان عزیز بود / از گودال بپرس (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۶۹- عبارت «خونت / با خون‌بهایت حقیقت / در یک تراز ایستاد» در توصیف چه کسی بیان گردیده‌است؟
(نهایی شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ

- ۶۵- ۱- شهادت تو تأیید راستی و حقیقت است. ۲- مرگت آن‌چنان زندگی را بی‌ارزش کرد. ۳- اراده تو پایداری دنیا را ضمانت کرد.
- ۶۶- گسترش عدالت، یا عدالت یا عدل
- ۶۷- تحیر و ناتوانی عقل از درک عظمت امام حسین (ع) / کلاه از سر کسی افتادن: کنایه از حیران کردن او
- ۶۸- بزرگی و عظمت گودال به‌خاطر خون توست که در آن قرار گرفته‌است. (ارزش هر جایگاهی به‌خاطر ارزش کسی است که در آن قرار گرفته‌است).
- ۶۹- امام حسین (ع)

بیداد ظالمان

✿ درس پنجم

شعرخوانی: همای رحمت

قلمرو زبانی

معنی واژه

۷۰- معنی واژه مشخص شده را بنویسید.

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

بر تالابی از خون خویش / در گذرگاه تاریخ ایستاده‌ای

۷۱- معادل معنایی واژه «جغد» را در ابیات زیر مشخص کنید.

الف) وین بومِ محنت از پی آن تا کُند خراب / بر دولت‌آشیان شما نیز بگذرد
 ب) ز نوای مرغِ یاقق بشنو که در دلِ شب / غمِ دل به دوست گفتن چه خوش است شهریارا

۷۲- در بیت و عبارت زیر، دو واژه وجود دارد که مترادف یکدیگرند؛ آن دو را مشخص کنید.

الف) وین بومِ محنت از پی آن تا کُند خراب / بر دولت‌آشیان شما نیز بگذرد
 ب) رنج هیچ کس ضایع مکن و همه کس را به سزا، حق شناس باش.

۷۳- کدام واژه‌ها در ابیات زیر معنای مشترکی دارند؟

الف) بر در بخت بد فرود آید / هر که گیرد عنانِ مرکبش از
 ب) ای مُفَتَّخَر به طالع مسعود خویشتن / تأثیر اختران شما نیز بگذرد

۷۴- کدام واژه‌ها در دو بیت زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

الف) چون دادِ عادلان به جهان در، بقا نکرد / بیداد ظالمان شما نیز بگذرد
 ب) بر تیر جورستان ز تحمل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۷۵- کدام واژه‌ها در دو بیت زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

الف) هم مرگ، بر جهان شما نیز بگذرد / هم رونقِ زمان شما نیز بگذرد
 ب) همّت بلند دار که نزد خدا و خلق / باشد به قدر همّت تو اعتبار تو

پاسخ

۷۰- تالاب: برکه، آبگیر / ۷۱- الف) بوم: جغد / ب) مرغ یاقق: پرندۀ ای از گونه جغدها که آوازش شبیه به کلمۀ «حق» است.

۷۲- محنت (الف) و رنج (ب) / محنت: اندوه، غم، رنج و بلا / درس ۲: از آموختن ننگ مدار

۷۳- بخت در بیت الف و طالع در بیت ب / طالع: سرنوشت، بخت

۷۴- واژه «بیداد» در گزینه الف و واژه «جور» در گزینه ب ← (هر دو) به معنی ظلم و ستم

۷۵- رونق (الف) و اعتبار (ب)

۷۶- معادل معنایی دو واژه گزینۀ «الف» در دو واژه گزینۀ «ب» آمده است؛ آن کلمات را مشخص کنید.

الف) جواب نبشت که شهر را از عدل، دیوار کن و راهها از ظلم و خوف پاک کن.
ب) چون دادِ عادلان به جهان در، بقا نکرد بیدادِ ظالمان شما نیز بگذرد

املا

۷۷- املای درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) که (عَلَم / آلم) کند به عالم شهادی کر بلا را
ب) ای تو رمه سپرده به چوپانِ گرگ (تبع / طبع)
ج) آب (عجل / اجل) که هست گلوگیرِ خاص و عام
د) بیدادِ ظالمان شما نیز (بگذرد / بگذرد)

دستور

۷۸- در بیت زیر، یک گروه اسمی پیدا کرده، وابستۀ پیشین، هسته و وابستۀ پسین را مشخص کنید.

وین بوم محنت از پی آن تا کُند خراب بر دولت‌آشیان شما نیز بگذرد

۷۹- نقش دستوری واژه مشخص شده در بیت «ای مُفْتَخَر به طالع مسعود خویشتن / تأثیر اختران شما نیز بگذرد» با کدام

واژه در بیت زیر یکسان است؟

«قطره باران که درافتد به خاک / زو بدمد بس گهر تابناک»

قلمرو ادبی

۸۰- آرایۀ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

زین کاروان سرای بسی کاروان گذشت / ناچار کاروان شما نیز بگذرد (جناس تام / استعاره)

۸۱- در تشبیه موجود در بیت زیر «مشبه‌به» را مشخص کنید. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

آب اجل که هست گلوگیرِ خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد

پاسخ

۷۶- واژه «عدل» در گزینۀ الف با واژه «داد» در گزینۀ ب / واژه «ظلم» در گزینۀ الف با واژه «بیداد» در گزینۀ ب

۷۷- الف) علم / عَلَم (پرچم): هم‌آوا با آلم (درد و رنج) / ب) طبع / طَبْع: ذات، سرشت، چاپ [تَبَع: پیروی، نتیجه]

ج) اجل / أَجَل (مرگ، زمان مرگ): هم‌آوا با عَجَل (شتافتن، عجله) / د) بگذرد

۷۸- وین بوم محنت: گروه اسمی / این: وابستۀ پیشین / بوم: هسته / محنت: وابستۀ پسین

۷۹- با واژه تابناک (هر دو نقش صفت دارند)

۸۰- استعاره / کاروانسر: استعاره از دنیا / کاروان (مصراع اول): استعاره از انسان‌ها / کاروان (مصراع دوم): حکومت و عمر

۸۱- آب (اجل: مشبه)

قلمرو فکری

درک مطلب

(نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۸۲- در بیت زیر مقصود شاعر از «رمه» و «چوپان گرگ طبع» چیست؟
ای تو رمه سپرده به چوپانِ گرگ طبع / این گرگی شبانِ شما نیز بگذرد

۸۳- کدام بیت به مرگ اشاره ندارد؟

الف) آب اجل که هست گلوگیرِ خاص و عام / بر حلق و بر دهانِ شما نیز بگذرد
ب) در مملکت چو غرّش شیران گذشت و رفت / این عوعو سگانِ شما نیز بگذرد
ج) بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بگشت / هم بر چراغدانِ شما نیز بگذرد

پاسخ

۸۲- رمه: مردم عادی / چوپان گرگ طبع: عاملان حکومت ظالم

۸۳- گزینه ب / گزینه «ب»: به پایان رسیدن حکومت حاکمان ظالم و فرومایه

درسنامه کامل فارسی دهم. یازدهم و دوازدهم

تهیه و تنظیم: ولی مسعودی

➤ بررسی دقیق قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات

به صورت درس به درس و سطر به سطر

➤ پاسخ سؤالات کارگاه متن پژوهی

➤ بررسی دقیق آرایه‌های ادبی و نکات دستوری ابیات و عبارات

➤ نمونه سؤالات امتحانات نهایی و شبه نهایی

به صورت درس به درس و به تفکیک قلمروها همراه با پاسخنامه

➤ برای دریافت بخش‌هایی از فایل pdf درسنامه فارسی دهم، یازدهم و دوازدهم

به سایت www.valimasoudi.ir مراجعه فرمایید.

فصل سوم: ادبیات غنایی

درس ششم

مهر و وفا

گنج حکمت: حقه راز

قلمرو زبانی

معنی واژه

۸۴- با توجه بیت «دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به دو دست دعا ننگه دارد» یک «معادل معنایی» برای واژه «معاش» در سروده زیر بیابید و بنویسید.
 «آه، ای مرگ تو معیار! / مرگت چنان زندگی را به سخره گرفت / و آن را بی‌قدر کرد / که مردنی چنان، / غبطه بزرگ زندگانی شد»

۸۵- تفاوت معنایی واژه «معاش» را در ابیات زیر بیان کنید.

الف) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به دو دست دعا ننگه دارد
 ب) تعلیم ز آره گیر در امر معاش / نیمی سوی خود می‌کش و نیمی می‌پاش

املا

۸۶- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) غبار (راهگذارت / راهگزارت) کجاست تا حافظ
 ب) به یادگار نسیم (سبا / صبا) ننگه دارد
 ج) آمده‌ام تا از (اصرار / اسرار) حق چیزی با من نمایم
 د) حُسنِت به اتفاق (ملاحِت / ملاهت) جهان گرفت

دستور

۸۷- نقش ضمیر پیوسته در کدام گزینه متفاوت است؟

الف) که دوستان اگر دهنده، جان ندهند
 ب) فرشته‌ات به دو دست دعا ننگه دار
 ج) ز روی لطف بگویش که جا ننگه دارد
 د) پیاده بیاموزمت کارزار

۸۸- نقش دستوری ضمیر پیوسته (متصل) را در گزینه‌های زیر بنویسید.

الف) ز روی لطف بگویش که جا ننگه دارد.
 ب) چرا غم دگران می‌کند پریشانم

پاسخ

۸۴- واژه «زندگی» / معاش به معنی زندگی، زیست، زندگانی کردن ۸۵- «معاش»: در بیت «الف» به معنی «زندگی» و در بیت «ب» به معنای «روزی و مایحتاج زندگی» است. ۸۶- الف) راهگذار (ب) صبا / صبا: بادی که از طرف شمال شرقی وزد؛ باد بهاری / صبا: هم‌آوا با سبا (نام شهر بلقیس) ج) اسرار / آسرار: جمع سر، رازها [آسرار: پافشاری کردن] د) ملاحِت
 ۸۷- ب) «ت» در فرشته‌ات: مفعول (فرشته، تو را) / ضمیر پیوسته در بقیه گزینه‌ها: متمم ← الف) اگر به من دل بدهند / ج) بگویش: به او بگو د) بیاموزمت: به تو بیاموزم
 ۸۸- الف) متمم (به او بگو) ب) مفعول (مرا پریشان می‌کند)

۸۹- نقش دستوری ضمیر پیوسته (متصل) را در گزینه‌های زیر بنویسید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
الف) خدایش بیامرزد که هرکسی از آن جا که هست، یک گام، فراتر آید. ب) گفتمت چون در حدیثی، گر توانی داشت هوش

۹۰- نقش دستوری ضمیرهای متصل را در بیت‌های زیر بنویسید.

الف) ای صبحدم، ببین که کجا می‌فرستمت / نزدیک آفتاب وفا می‌فرستم
ب) بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۹۱- با توجه به بیت «سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری / که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد» کدام واژه بیت زیر، نقش دستوری یکسانی با واژه مشخص شده دارد؟
«و عزمت ضامن دوام جهان شد که جهان با دروغ می‌پاشد.»

۹۲- کدام قسمت مصراع اول بیت زیر حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید.
«سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری / که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد»

قلمرو ادبی

۹۳- بیت زیر را از نظر کاربرد آرایه «ایهام» بررسی کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است / وز عمر مرا جز شب دیچور نمانده است

۹۴- آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)
سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری / که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد (مجاز، اغراق)

قلمرو فکری

درک مطلب

۹۵- بیت زیر، با کدام یک از گزینه‌ها تناسب معنایی دارد؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
«حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد»
الف) هر آن که جانب اهل وفا نگه دارد / خدش در همه حال از بلا نگه دارد
ب) تا نگردي آشنا، زین پرده رمزی نشنوی / گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش

پاسخ

۸۹- الف) مفعول (خدا او را بیامرزد) ب) متمم (به تو گفتم)

۹۰- الف) مفعول (تو را می‌فرستم) ب) مضاف‌الیه (جور شما)

۹۱- با واژه ضامن (هر دو نقش مسند دارند) / درس ۳: پاسداری از حقیقت

۹۲- حذف فعل «باد یا بشود» به قرینه معنایی ← فدای آن یاری (باد / بشود) که ...

۹۳- مهر / اشاره به دو معنی: ۱- خورشید ۲- محبت

۹۴- مجاز / سر و دل و جان: مجاز از تمام وجود / زر: مجاز از دارایی

۹۵- ب

جمال و کمال

درس هفتم

شعرخوانی: بوی گل و ریحان‌ها

قلمرو زبانی

معنی واژه

۹۶- یک واژه از گزینه «الف» و یک واژه از گزینه «ب» انتخاب کنید که معنای آن‌ها یکسان باشد. معنی آن‌ها را بنویسید.

الف) وقتی دل سودایی، می‌رفت به بستان‌ها بی‌خویشتم کردی، بوی گل و ریحان‌ها
 ب) پیران قبیله خویش را حرمت دار، ولیکن به ایشان موع مباحث.

۹۷- معادل معنایی واژه‌های «دشمنی، ستم، مسلط، شادی» را در عبارت‌های زیر بنویسید.

الف) در مقابله جفا، وفا کرد. (ب) آهنگ کید و مکر و عداوت کردند.
 ج) خبردهنده از او، ملک جبار بود. (د) در او این چندین اندوه و طرب بود.

۹۸- معنی واژه مشخص شده را بنویسید. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

در مقابله زشتی، آشتی کرد و در مقابله لئیمی، کریمی کرد.

املا

۹۹- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- ۱- بعد از تو روا باشد (نقض / نغز) همه پیمان‌ها
 ۲- در مقابله زشتی، آشتی کرد و در مقابله (لئیمی / لعیمی) کریمی کرد. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱۰۰- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- الف) گفته‌اند «نیکوترین»، از (بهر / بحر) آن بود که یوسف صدیق وفادار بود
 ب) تا (خار / خوار) غم عشقت آویخته در دامن
 ج) هرگز کید کایدان با (خاست / خواست) خداوند غیب‌دان برابر نیاید.
 د) در قرآن (حیاط / حیات) دل‌ها بود.

پاسخ

۹۶- سودایی (الف) و مولع (ب) / سودایی: عاشق، شیفته، شیدا / مولع: بسیار مشتاق، آزمند، شیفته / درس ۲: از آموختن ننگ مدار

۹۷- دشمنی: عداوت (ب) / ستم: جفا (الف) / مسلط: جبار (ج) / شادی: طرب (د)

۹۸- پستی یا فرومایگی

۹۹- ۱- نقض / نقض: شکستن، شکستن عهد و پیمان هم‌آوا با نغز (نیکو، لطیف) ۲- لئیمی

۱۰۰- الف) بهر / بهر (برای، بهره): هم‌آوا با بحر (دریا) ب) خار / خار (تیغ گیاه): هم‌آوا با خوار (پست)

ج) خواست / خواست (طلبید، خواهش، اراده): هم‌آوا با خاست (بلند شد، برخاست، ایستاد)

د) حیات / حیات (زندگی) هم‌آوا با حیاط (فضا، محوطه)

دستور

۱۰۱- در هریک از ابیات زیر یک واژه «دوتلفظی» بیابید.

- الف) غبار راهگذارت کجاست تا حافظ به یادگار نسیم صبا نگه دارد
 ب) زین کاروانسرای، بسی کاروان گذشت ناچار کاروان شما نیز بگذرد
 ج) به نام کردگار هفت افلاک که پیدا کرد آدم از کفی خاک

۱۰۲- با توجه به عبارت «در بهشت از هزارگونه نعمت است و در قرآن از هزارگونه پند و حکمت»:

- الف) نوع حذف فعل عبارت با نوع حذف فعل در بیت زیر یکسان است: (درست / نادرست)
 «سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری / که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد»
 ب) با توجه به معنای عبارت، فعل «است» اسنادی است یا غیراسنادی؟

قلمرو ادبی

۱۰۳- ارکان سجع در کدام عبارت، جناس نیز ساخته‌اند؟ آن‌ها را مشخص کنید.

- الف) در مقابله جفا، وفا کرد و در مقابله زشتی آشتی کرد.
 ب) در بدایت بند و چاه بود، در نهایت تخت و گاه بود.

۱۰۴- در جمله‌های زیر کدام کلمات آرایه سجع را به وجود آورده‌اند؟

- «برادران یوسف چون او را زیادت نعمت دیدند، و یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند تا مگر او را هلاک کنند و عالم از آثار وجود او پاک کنند.»

پاسخ

۱۰۱- الف) یادگار ب) کاروان ج) کردگار

۱۰۲- الف) نادرست / در عبارت، فعل «است» در پایان جمله به قرینه لفظی حذف شده اما در بیت، فعل «باد / بشود» به قرینه معنایی در پایان مصراع اول حذف شده (فدای آن یاری [باد] که ...)

۱۰۳- گزینه ب / بین «چاه و گاه» علاوه بر سجع، جناس نیز پدید آمده است اما در گزینه «الف» اساساً سجع به کار نرفته، زیرا آخرین واژه‌های غیرتکراری پایان دو جمله «وفا» و «آشتی» هستند که سجع نمی‌سازند. (جفا و وفا: جناس)

۱۰۴- سجع: نعمت و عنایت - هلاک و پاک

***** قلمرو فکری *****

درک مطلب

۱۰۵- به چه دلیل نویسنده معتقد است که: «مَثَلِ قرآن، مثل آب روان است.»؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱۰۶- آیه شریفه «وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ» با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۲)
الف) آهنگ کید و مکر و عداوت کردند تا مگر او را هلاک کنند. ب) هرگز کید کایدان با خواست خداوند غیب‌دان برابر نیاید.

۱۰۷- عبارت «الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ» کدام صفت را توصیه می‌کند؟ (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

۱۰۸- عبارت «پادشاه عالم خبر که داد در این قصه از حسن سیرت او داد، نه از حسن صورت او داد، تا اگر نتوانی که صورت خود را چون صورت او گردانی، باری، بتوانی که سیرت خود را چون سیرت او گردانی.» توصیه‌ای است به:
الف) توجه به باطن داستان حضرت یوسف ب) توجه به خلق نیک حضرت یوسف
ج) تلاش برای نیک گرداندن باطن خود د) عدم توجه به صورت داستان‌ها

۱۰۹- مفهوم کلی بیت زیر، کدام یک از موارد داده‌شده است؟
«گویند مگو سعدی، چندین سخن از عشقش می‌گویم و بعد از من، گویند به دوران‌ها»
الف) ماندگاری معشوق ب) وفاداری عاشق ج) ماندگاری قصه عشق د) می‌گویند مگو سعدی

۱۱۰- عبارت «تدبیر برادران برخلاف تقدیر رحمان آمد» تأکید دارد بر:
الف) اهمیت تدبیر و چاره‌اندیشی در امور ب) عجز آدمی در برابر مشیت الهی

پاسخ

۱۰۵- زیرا همانطور که آب آلودگی‌های جسم را از بین می‌برد و باعث شادی انسان می‌شود، قرآن نیز آلودگی‌های دل و روح را از بین می‌برد و باعث طراوت دل‌ها می‌گردد.

۱۰۶- گزینه ب

۱۰۷- صبوری یا شکیبایی

۱۰۸- گزینه ج / عبارت پایانی صورت سؤال، یعنی «باری بتوانی سیرت خود را چون سیرت او گردانی» نتیجه مقدمات این صورت سؤال و هدف نهایی نویسنده از این قسمت است

۱۰۹- ج

۱۱۰- ب

فصل چهارم: ادبیات سفر و زندگی

درس هشتم

سفر به بصره

گنج حکمت: شبی در کاروان

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۱۱- کدام واژه‌ها در دو متن زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

الف) مرا در فضل، مرتبه‌ای است زیادت، چون بر رقعۀ من اطلاع یابد، قیاس کند که مرا اهلّیت چیست.
ب) گل به همه رنگ و برازندگی می‌کند از پرتو من زندگی

۱۱۲- یک واژه از گزینه «الف» و دو واژه از گزینه «ب» انتخاب کنید که معنای آن‌ها یکسان باشد. معنی آن‌ها را بنویسید.

الف) در حال، سی دینار فرستاد که این را به بهای تن جامه بدهید.
ب) سُبک روی به کار آورد و از آن جانب که آب می‌آمد، برفور بیرون رفت.

۱۱۳- با توجه به درس «سفر به بصره»، در کدام عبارت زیر اگر به جای واژه «فضل» از واژه «دانش» استفاده کنیم، معنی جمله تغییر می‌کند؟

الف) همانا او را تصور شود که مرا در فضل، مرتبه‌ای است زیادت.
ب) به شدتی که از روزگار پیش می‌آید، نباید نالید و از فضل و رحمت کردگار ناامید نباید شد.

۱۱۴- معنی واژه «فضل» در بیت «الهی، فضل خود را یار ما کن / ز رحمت، یک نظر در کار ما کن» با معنی این کلمه در کدام گزینه تطابق دارد؟

الف) گفتم همانا او را تصور شود که مرا در فضل، مرتبه‌ای است زیادت.
ب) مرا در آن حال با مردی پارسی که هم از اهل فضل بود آشنایی افتاده بود.
ج) به شدتی که از روزگار پیش می‌آید، نباید نالید و از فضل و رحمت کردگار ناامید نباید شد.
د) مردی اهل بود و فضل داشت از شعر و ادب و هم کرمی تمام.

پاسخ

۱۱۱- اهلّیت (الف) و برازندگی (ب) ← هردو به معنی شایستگی، لیاقت / درس ۱: چشمه

۱۱۲- «در حال» (الف) و «سبک» و «برفور» (ب) ← هر سه به معنی سریع، فوراً / درس ۱: گنج حکمت

۱۱۳- گزینه ب / فضل در گزینه «ب» به معنی لطف و رحمت اما در گزینه الف به معنی علم و دانش

۱۱۴- گزینه ج / معنی فضل در بیت سؤال و گزینه ج، به معنی لطف و رحمت اما در گزینه الف و ب و د به معنی علم و دانش / درس ستایش

۱۱۵- کدام یک از واژگان زیر در طول زمان دچار تحول معنایی شده است؟

«چون از در، دررفتیم، گرمابه بان و هر که آنجا بودند، همه بایستادند.»

۱۱۶- با توجه به متن «گفت: بلبلان را دیدم که به نالش درآمده بودند از درخت و کبکان از کوه و غوکان در آب و بهایم از بیشه. اندیشه کردم که مروت نباشد همه در تسبیح و من به غفلت، خفته.» معادل معنایی کلمه‌های زیر را بنویسید.

نیزار (.....)، مردانگی (.....)، قورباغه (.....)، چارپایان (.....)

۱۱۷- کدام واژه‌ها در دو متن زیر، معنای مشترکی را به ذهن می‌رسانند؟

الف) شوریده‌ای که در آن سفر همراه ما بود نعره‌ای برآورد و راه بیابان گرفت.

ب) وقتی دل سودایی، می‌رفت به بستان‌ها بی‌خویشتم کردی، بوی گل و ریحان‌ها

۱۱۸- با توجه به مصراع: «دل ما به دور رویت ز چمن فراغ دارد» معنی واژه «فراغ» در کدام گزینه به درستی نیامده است؟

الف) گشایش ب) آسایش ج) آرامش د) آسودگی (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

املا

۱۱۹- کدام یک از واژگان زیر، اهمیت املایی کمتری دارد؟

(۱۴۰۳)

الف) رحمت ب) آیت ج) دین د) سودا

۱۲۰- در بیت «مرغ خوشخوان را بشارت باد کاندرا راه عشق / دوست را با ناله شب‌های بیداران خوش است» کدام واژه

اهمیت املایی ندارد؟

الف) عشق ب) بیداران ج) بشارت د) مرغ

۱۲۱- در «عبارت اول» واژه‌های بیابید که املای آن با املای واژه‌های در «عبارت دوم» نزدیک باشد.

عبارت اول: غرض من دو چیز بود: یکی بی‌نواپی و دویم گفتم: همانا او را تصور شود که مرا در فضل مرتبه‌ای است زیادت.

عبارت دوم: خدای، تبارک و تعالی، همه بندگان خود را از عذاب قرض و دین فرج دهد.

۱۲۲- در کدام گزینه تمامی واژه‌ها اهمیت املایی دارند؟

الف) رعب - معرکه - کام ب) مصلحت - گبر - کیوان

ج) خدنگ - فتراک - تلطف د) بدسگال - زره - افسر

پاسخ

۱۱۵- دررفتیم / دررفتن به معنی داخل شدن، وارد شدن اما امروزه در معنی فرار کردن به کار می‌رود.

۱۱۶- نیزار: بیشه / مردانگی: مروت / قورباغه: غوک / چارپایان: بهایم

۱۱۷- شوریده (الف) و سودایی (ب) / شوریده: عارف و عاشق / سودایی: عاشق، شیفته، شیدا

۱۱۹- ج / در زبان فارسی کلمه‌ای اهمیت املایی بیشتری دارد که یک یا چند حرف از حروف شش‌گانه زیر در آن باشد:

ء، ع / ت، ط / ح، ه / ذ، ز، ض، ظ / ث، س، ص / غ، ق

۱۲۰- گزینه ب

۱۲۱- عبارت اول: غرض / عبارت دوم: قرض / غرض: هدف، مقصود / قرض: وام، بدهی

۱۲۲- گزینه د

(نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱۲۳- در کدام گزینه، تمام واژه‌ها اهمیت املائی دارند؟

- (الف) نیلگون - شبان - حیاط
(ب) رعیت - صدر - حاذق
(ج) فاتح - نیاکان - عظمت
(د) فارغ - خودرو - معبر

۱۲۴- کدام واژه در بیت زیر اهمیت املائی بیشتری دارد؟

«دوش مرغی به صبح می‌نالید عقل و صبرم برد و طاقت و هوش»

۱۲۵- در متن زیر، یک نادرستی املائی وجود دارد. آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

«چون بخواستیم رفت، ما را به انعام و عِکرام به راه دریا گسیل کرد.»

۱۲۶- املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) نامه‌ای نوشتم و عذری (خواستم / خواستم)
(ب) بندگان خود را از عذاب (قرض / غرض) و دین فرج دهد.
(ج) هر که آنجا بودند، همه بر پای (خواستند / خواستند) و بایستادند.
(د) (قرض / غرض) من دو چیز بود: یکی بی‌نواپی

۱۲۷- در هریک از عبارت‌های زیر، یک غلط املائی بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

- (الف) اکنون ما را که در حمام گزارد؟
(ب) چون بر رقعۀ من اطلاع یابد غیاث کند.
(ج) در کرامت و فراق به پارس رسیدیم.
(د) از برهنگی و عاجزی به دیوانه‌گان مانده بودیم.

دستور

(نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱۲۸- تفاوت معنایی فعل «شد» را در گزینه‌های زیر بررسی کنید.

(الف) روز سیوم به مجلس وزیر شدیم. (ب) آن مرد خجل شد و عذرخواهی کرد.

۱۲۹- کاربرد معنایی پسوند «ک» در واژه «روزک» با کاربرد آن در کدام گزینه یکسان است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

(الف) خورجینکی بود که در آن کتاب می‌نهادم. (ب) تا باشد که ما را دمکی زیادت‌تر در گرمابه بگذارد.

۱۳۰- کاربرد معنایی پسوند «ک» در واژه «خورجینک» با کاربرد آن در کدام گزینه، یکسان است؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

- (الف) چون آن درمک‌ها پیش او نهادم در ما نگرست
(ب) پرید از شاخکی بر شاخساری
(ج) تا باشد که ما را دمکی زیادت‌تر در گرمابه بگذارد.
(د) از بهای آن درمکی چند، سیاه، در کاغذی کردم.

پاسخ

۱۲۳- گزینه ب ۱۲۴- طاقت ۱۲۵- شکل درست: اکرام

۱۲۶- (الف) خواستم / خاست (برخواست، ایستاد، بلند شد): هم‌آوا با خواست (طلبید، خواهش، اراده)
(ب) قَرَض / قَرَض: وام، بدهی [عَرَض: هدف، مقصود] (ج) خاستند (د) غَرَض۱۲۷- شکل درست: (الف) گذارد (ب) قیاس / قیاس (سنجش، مقایسه) هم‌آوا با غیاث (فریادرس) (ج) فراغ / فراغ: آسایش و آرامش، آسودگی؛ [فراق: دوری، جدایی]
(د) دیوانگان / دیوانه + ان = دیوانگان

۱۲۸- (الف) رفتیم یا رفت یا (فعل غیراسنادی) / (ب) اسنادی ۱۲۹- گزینه ب / «ک» در «روزک» و «دمک»: نشانهٔ تقلیل (کمی و اندکی) / «ک» در «خورجینک» نشانهٔ تصغی (کوچکی) ۱۳۰- گزینه ب

۱۳۷- در عبارت‌های زیر، کدام واژه‌ها با یکدیگر مترادف معنایی دارند؟

- (الف) هرچه بر او تنگ گرفتند، کمر بند خود را تنگ‌تر بست. دست آخر با حقارت زندگی‌ها ماناخت شد.
(ب) در مقابلهٔ جفا، وفا کرد و در مقابلهٔ زشتی، آشتی کرد و در مقابلهٔ لثیمی، کریمی کرد.

۱۳۸- با توجه به متن زیر، معادل معنایی کدام یک از موارد زیر در متن مشاهده نمی‌شود؟

«دست معلم از وقب حیوان روان شد؛ فرود آمد. فک زیرین را پیمود؛ از پستی پشت گذشت؛ گرده را بر آورد. از یال و غارب به زیر آمد؛ پس به جای گردن باز آمد.»

- (الف) فرورفتگی اندام اسب (ب) بالای کمر اسب (ج) میان دو کتف (د) چنبرهٔ گردن اسب

۱۳۹- برابر معنایی واژه‌های (آسایش و آرامش، آرامش و قرار، آرامش یافتن)، به ترتیب، در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) طمأنینه، فراغ، تسلّا (ب) تسلّا، طمأنینه، فراغ (ج) فراغ، طمأنینه، تسلّا

املا

۱۴۰- املاي درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (نهایی خرداد ۱۴۰۲)

- (الف) در چنان (بیغوله‌ای / بیغوله‌ای) آشنایی غنیمتی بود. (ب) خانهٔ فرهنگ شوروی در تهران (آلم / عَلم) کرده بود.
(ج) (شصتم / شستم) خبردار شد. (د) زندگی (مرفحی / مرفهی) نداشتند.

۱۴۱- املاي درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) نمایش نیم‌رخ زندگان (رازی / راضی) دربر داشت و از سر نیازی. (ب) زنگ نقاشی، (دلخواه / دلخواه) و روان بود.
(ج) صورت از او چیزی می‌طلبید؛ تمامت خود (می‌خواست / می‌خواست) (د) سراپاش از (درمانده‌گی‌اش / درماندگی‌اش) خبر می‌داد.

۱۴۲- جاهای خالی متن زیر، با املاي کدام گزینه به درستی کامل می‌شود؟

«پیرمرد از وزارت فرهنگ می‌گرفت که صرف و خرج خانه‌اش می‌شد، اما من می‌دیدم که خود پیرمرد در این سفرهای هرساله به جست‌وجوی می‌رفت. نگاهش آرام و حرکاتش و زندگانی‌اش بی‌..... بود و خیالش تخت.

- (الف) شندرقاز - تسلّایی - تلاطم (ب) شندرقاز - تسلّایی - تلاطم
(ج) شندرقاز - تسلّایی - تلاطم (د) شندرقاز - تسلّایی - تلاطم

۱۴۳- در متن زیر، یک نادرستی املایی وجود دارد. آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.

فک زیرین را پیمود و در آخره ماند. دو گوش را بالا برد و از یال و قارب به زیر آمد. (نهایی شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ

۱۳۷- حقارت (الف) و لثیمی (ب) / حقارت: خواری، پستی / لثیمی: پستی، فرومایگی / درس ۷: جمال و کمال

۱۳۸- گزینهٔ د / (الف) هر فرورفتگی اندام چون گودی چشم: وقب / (ب) پشت، بالای کمر: غارب / (ج) میان دو کتف: گرده
(د) چنبرهٔ گردن، قوس زیر گردن: آخره

۱۳۹- گزینهٔ ج / درس ۹ + درس ۸: سفر به بصره ۱۴۰- (الف) بیغوله (ب) علم / عَلم (پرچم): هم‌آوا با آلم (درد و رنج)
(ج) شستم / شست (انگشت شست): هم‌آوا با شصت (عدد ۶۰) (د) مرفهی

۱۴۱- (الف) رازی (ب) دلخواه (ج) می‌خواست (د) درماندگی‌اش (درمانده + ی = درماندگی) ۱۴۲- گزینهٔ د ۱۴۳- غارب

دستور

۱۴۴- در کدام عبارت «و» ربط به کار رفته است؟
الف - نمایش نیم رخ زندگان رازی دربر داشت و از سر نیازی بود.
ب - زنگ نقاشی، دلخواه و روان بود.

۱۴۵- در کدام گزینه، هر دو نوع «واو» عطف و ربط دیده نمی شود؟
الف) راهب، ضعیف و باریک میان بود و وقتی بیلش را به زمین فرومی برد و اندکی خاک برمی داشت به دشواری نفس می کشید.
ب) نگاهش آرام و حرکاتش و زندگانی اش بی تلاطم بود و خیالش تخت.
ج) خانه را اجاره می دادند یا به کسی می سپردند و از قند و چای گرفته تا تره و بُشن، همه را فراهم می کردند.
د) ای فرزند، حالات نکنم که مطربی و مسخرگی پیشه سازی که «همه قبیلۀ من عالمان دین بودند»

۱۴۶- در کدام گزینه، هر دو نوع «واو» (ربط - عطف) دیده می شود؟
الف) از برهنگی و عاجزی، به دیوانگان مانده بودیم و سه ماه بود که موی سر، باز نکرده بودیم.
ب) رقعۀ ای نوشتیم و عذری خواستم و گفتم: بعد از این به خدمت رسم.

۱۴۷- در کدام گزینه، هم «واو عطف» دیده می شود و هم «واو ربط»؟
الف) در بهشت از هزار گونه نعمت است و در قرآن از هزار گونه پند و حکمت است.
ب) چون یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند.

۱۴۸- در عبارت زیر به ترتیب چند «واو» عطف و ربط وجود دارد؟
«از خم کتف و سینه فرارفت و دو دست را تا فراز کُله نمایان ساخت. سپس شکم را کشید و دو پا را تا زیر زانو گرتۀ زد.
«صاد» از کار بازماند. دستش را پایین برد و مردد مانده بود.»
الف) ۲ و ۲ ب) ۱ و ۳ ج) ۳ و ۲ د) ۳ و ۱

۱۴۹- در کدام گزینه هر دو نوع واو (عطف - ربط) دیده می شود؟
الف) من و برادرم هریک لنگی کهنه پوشیده بودیم و پلاس پارهای در پشت بسته از سرما.
ب) در پی ما افتادند و سنگ می انداختند و بانگ می کردند. ما به گوشه ای باز شدیم و به تعجب در کار دنیا می نگریستیم.

۱۵۰- با توجه به عبارت «در پیچ و تاب عرفانی اسلیمی، آدم چه کاره بود؟»، به سؤالات پاسخ دهید.
الف) کدام کلمه «ممال» شده است؟ ب) نوع «واو» مشخص شده را بنویسید.

پاسخ

- ۱۴۴- گزینه الف ۱۴۵- گزینه د / در گزینه الف ← عطف: ضعیف و ، ربط: فرومی برد و / در گزینه ب ← عطف: آرام و ، ربط: بود و / در گزینه ج ← ربط: می سپردند و ، عطف: تره و / در گزینه د ← عطف: مطربی و
- ۱۴۶- گزینه الف / برهنگی و عاجزی: عطف / مانده بودیم و: ربط / در گزینه ب ← هر دو و: ربط
- ۱۴۷- گزینه الف / نعمت است و: ربط / پند و حکمت: عطف / در گزینه «ب» ← هر سه و: حرف عطف
- ۱۴۸- گزینه ب / واو عطف ← کتف و سینه / واو ربط ← فرارفت و ، کشید و ، پایین برد و
- ۱۴۹- الف / در گزینه الف ← عطف: من و برادرم / ربط: پوشیده بودیم و / در گزینه ب ← هر سه و: ربط
- ۱۵۰- الف) اسلیمی (تغییر شکل یافته کلمۀ اسلامی) ب) میان وند

قلمرو ادبی

۱۵۱- جلال آل احمد در متن زیر از کتاب «ارزیابی شتابزده» درباره کدام شاعر سخن می گوید؟
«شی که نوبت شعر خواندن او بود، یادم است روی میز خطابه شمعی نهادند و او «آی آدمها» یش را خواند.»

۱۵۲- اثر کدام یک از نویسندگان و شاعران گزینه «الف» در گزینه «ب» نیست؟
الف) عطار نیشابوری، سید علی موسوی گرمارودی، عنصرالمعالی کیکاووس، خواجه نظام الملک توسی، جلال آل احمد
ب) گوشواره عرش، ارزیابی شتابزده، الهی نامه، سیاست نامه

قلمرو فکری

معنی نثر

۱۵۳- معنی عبارت زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

- ۱- گوزن را رعنا رقم می زد.
 - ۲- معلم مشوش بود؛ از در ناسازی صدا برداشت.
 - ۳- و در آن دستی نازک داشت.
- (نهایی خرداد ۱۴۰۳)
(نهایی شهریور ۱۴۰۲)
(نهایی خرداد ۱۴۰۲)

۱۵۴- با توجه به ضرب المثل «گندم نمای جوفروش» درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.
با عبارت «معلم دور نبود. صورتک به رو نداشت. «صاد» معلم ما بود؛ آدمی افتاده و صاف» تقابل (تضاد) معنایی دارد.
درست نادرست

پاسخ

- ۱۵۱- نیمایوشیج (علی اسفندیاری)
۱۵۲- عنصرالمعالی کیکاووس (نام اثر: قابوسنامه) / عطار نیشابوری ← الهی نامه / سید علی موسوی گرمارودی ← گوشواره عرش /
خواجه نظام الملک توسی ← سیاست نامه / جلال آل احمد ← ارزیابی شتابزده
۱۵۳- ۱- گوزن را زیبا می کشید یا نقاشی می کرد.
۲- معلم پریشان و آشفته بود؛ به عنوان مخالفت فریاد کشید.
۳- در آن کار مهارت داشت.
۱۵۴- درست / گندم نمای جوفروش: کنایه از ریاکار و دورو / صورتک به رو نداشت: کنایه از دورو نبود

درسنامه کامل فارسی دهم، یازدهم و دوازدهم:**تهیه و تنظیم: ولی مسعودی**

- ◀ بررسی دقیق قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ◀ بررسی و تحلیل تمامی ابیات مندرج در کارگاه متن پژوهی
- ◀ پاسخ سؤالات کارگاه متن پژوهی
- ◀ بررسی دقیق آرایه های ادبی و نکات دستوری ابیات و عبارات
- ◀ ارائه نمونه سؤالات امتحانات نهایی و تألیفی به صورت درس به درس همراه با پاسخنامه

◀ برای تهیه نسخه کامل درسنامه دهم، یازدهم و دوازدهم

با شماره ۱۷۰۷ - ۱۷۸ - ۰۹۱۱ تماس بگیرید.

◀ برای دریافت بخش هایی از فایل pdf درسنامه به سایت www.valimasoudi.ir مراجعه فرمایید.

نمونه ای از درسنامه فارسی دهم - درس ۶: مهر و وفا

۵- صبا بر آن سر زلف ار دل مرا بینی ز روی لطف بگویش که جا نگه دارد

قلمرو فکری: ای باد صبا، [از تو می خواهم] اگر دل مرا در زلف معشوق دیدی، محبتی کن و به دلم بگو که جای خود را حفظ کند. (زلف یار جایگاه دل عاشق)

قلمرو ادبی: «مورد خطاب قرار گرفتن صبا» و «گفتن به دل»: تشخیص و استعاره / باد صبا: نماد پیام رسانی / بر، سر: جناس ناهمسان (ناقص)

قلمرو زبانی: * صبا: بادی که از طرف شمال شرقی وزد؛ باد بهاری / صبا: هم آوا با سبا (نام شهر بلقیس) /

دستور: صبا: منادا / ضمیر «م» در مرا: مضاف الیه (دلِ من را) / دل: مفعول / ضمیر متصل «ش» در بگویش: متمم (به او بگو) / مرجع ضمیر «ش» ← دل / جمله «جا نگه دارد» ← مفعول فعل «بگو»

@valimasoudi44

فارسی ۳ دوازدهم

شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش

- ♦ بررسی معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه درس پژوهی
- ♦ معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- ♦ ارائه سؤالات امتحانی به صورت درس به درس با پاسخ تشریحی
- ♦ نمونه سؤالات امتحانی نوبت اول و دوم با پاسخ تشریحی

فارسی ۲ یازدهم

شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش

- ♦ بررسی معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه درس پژوهی
- ♦ معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- ♦ ارائه سؤالات امتحانی به صورت درس به درس با پاسخ تشریحی
- ♦ نمونه سؤالات امتحانی نوبت اول و دوم با پاسخ تشریحی

فارسی ۱ دهم

شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش

- ♦ بررسی معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه درس پژوهی
- ♦ معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- ♦ ارائه سؤالات امتحانی به صورت درس به درس با پاسخ تشریحی
- ♦ نمونه سؤالات امتحانی نوبت اول و دوم با پاسخ تشریحی

فارسی ۳ دوازدهم

رشته های ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- ♦ بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ بررسی دقیق نکات دستوری ابیات و عبارات
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه متن پژوهی
- ♦ بررسی و تحلیل تمامی ابیات مندرج در کارگاه متن پژوهی
- ♦ ارائه سؤالات امتحانات نهایی و تألیفی
- ♦ به صورت درس به درس در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری با پاسخ تشریحی

فارسی ۲ یازدهم

رشته های ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- ♦ بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ بررسی دقیق نکات دستوری ابیات و عبارات
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه متن پژوهی
- ♦ بررسی و تحلیل تمامی ابیات مندرج در کارگاه متن پژوهی
- ♦ ارائه سؤالات امتحانات نهایی و تألیفی
- ♦ به صورت درس به درس در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری با پاسخ تشریحی

فارسی ۱ دهم

رشته های ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- ♦ بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ♦ بررسی دقیق نکات دستوری ابیات و عبارات
- ♦ پاسخ سؤالات کارگاه متن پژوهی
- ♦ بررسی و تحلیل تمامی ابیات مندرج در کارگاه متن پژوهی
- ♦ ارائه سؤالات امتحانات نهایی و تألیفی
- ♦ به صورت درس به درس در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری با پاسخ تشریحی